

PÉTERFY LÁSZLÓ

NŐI FEJ

Andrássy Lajos

MARGÓJEGYZET
EGY VERSHEZ

A kelezéssel van vajon hiba,
Vagy átaluadtál húsz évet, barátom?
Nézem a verset, s bármint forgatom,
talpát, hogy álljon, sehogysém találok!
Sirámaidból költöm mit sem értek:
szabad ölelni, enni, inni, járni,
szabad felvenni havi-fizetést is,
— a köpködőnél sem kell sorbaállni,
s szabad dolgozni érte, csendesen csak,
komótosan — s a Közértben szalámi,
friss vekni, tej, banán is kapható,
mért hát a sarkon vöröshagymát rágni,
vagy fűtetlen szobában sajt papírt
telesírni a bánatoddal: gépbe
diktálhatsz snájdig rímeket s ha lódtatsz,
vagy káromkodsz meg sem köveznek érte,
sőt! kinyomtatják, — néha több helyen
s rád tukmálják a zizegő forintot!...
Hajh! jó barátom Villon csontja már,
s a vöröshagymás kor is elcsoszintott!
Ma tárva áll előtted minden út,
és minden ablak — asszonytól-futásban,
mért kell az élvet könnybefojtani,
mért görcsölsz az önmarcangolásban?
Nézd; észrevétlen, árnyad elhagyott már,
lassú futásban messzi jár a vén is,
hasadra süt a nap! — nem értelek:
eltagadnád-e napunktól e fényt is?!
Szárnyas lovadra ülve — hinni kell —,
beéred még e változékony érat
hol élve-élni sem szörnyű hiba,
— s hol lányaink sem áldozó hetérák...
Sirámaidból így hát mit sem értek:
szabad ölelni, enni, szólni, járni...
Volt úgy, hogy költőt ennél kevesebb
megtartott volna: S nem is volt akárcsi.

borbélyra és keretlegény társaira!
Kötelet Ambrusnak!
Az emberek is ezt kiabálják. Útemes ordításuk a magasföldszinti tárgyalótérmenek ablakait csapkodja:
— Kötelet Ambrusnak! Kötelet Ambrusnak! Halál a keretlegényekre!

Kővágó megpróbál az emberek feje föléit belesni a dugig telt tárgyalótérembe. Idegességében a torkát közzörüll: Ambrus „testvér” és a Megyeri-fiúk mellett Csepko Mihályt is a vádoltak padján látja... Még csak az kell, hogy az ő nevét is belekeverjék valamibe... Csepkotól kitelik, már csak számításból is: tudja, hogy az ügyvéd mire képes, ha az ő bőréről is szó van... Hogy minden követ megmozgatna...

Kővágó fellépked az első emeletre. A folyosón leül egy lócára, s izgatottan teríti maga elé az útközben szerzett Közlönyt, melyben a rá vonatkozó rendelkezés módosítása található. Piros ceruzával húzogatja alá a különösképp érdekes részeket:

„Ha az igazoló bizottság az igazolás alá vontat igazolhatónak nem találja..., de nem állapított meg olyan súlyos cselekvést sem, amely a népbíróság elé utalást indokolná, úgy az alábbi büntetéseket szabja ki: 1. Megfeddés. 2. Áthelyezés. 3. Az előléptetésből meghatározott időre (1—5 év) kizárás. 4. Alacsonyabb javadalmazású állásba való áthelyezés. 5. Állásvesztés — a) a hozzátartozók el-látási igényének meghagyásával — b) elvonásával.”

A városházán működő igazoló bizottság csupán fél óráig váratta Kővágót. Az előszobában ültében izgatottan igazgatta nyakkendőjét, de

mikor a nevét hallotta, már a megszokott, fölényes tartással lépett a terembe.

Othron könnyed mozdulattal hajította firoasztalára aktatáskáját.
— Drágám! — sietett be hozzá a minden ízében remegő Kővágóné. — Mi történt, az istenért?!

— Semmi különös. Megfeddés. Dr. Belanka volt az elnök. A hideg is kirázta, oly buzgón keresgélte a paragrafusok között, hogy valami súlyos dolgot kisüssön rám. Egészen megkerült az az ember. De hiába erőlködött, a tények — tények. Tényvaló, hogy a Galilei-körbe jártam. Tényvaló, hogy 19-ben kompromittáltam magam. Tényvaló, a MDP ügyvezetője voltam, de az is, hogy a nyilasok vizsgálati fogságában voltam... Ez az utóbbi fájt neki a legjobban. A hülye... Képzeld, mivel kezdte: „Egy egész politikai rendszer ül a vádoltak padján”. S hogy leesett az álla, amikor tanúkkal igazoltam a nyilas elhurcolást...

— Drágám, pihenjen le egy kicsit. Ő... egész idő alatt a telefonnál ültem, vártam, vártam, de maga kegyetlen, Béla drága, nem sietett megnyugtani a jó hírrel.

Kővágó könnyedén vont vállat.
— Jó lapjaim voltak. De még mindig megkontrahatják. Ennek a gyerekeknek a barátja, a Balázs Lajos, na meg ez a megkerült Belanka. Ha kisütik valahogy, hogy három napig tartott a „fogságom”, s a legszívélyesebben engedtek utamra...

— A tanúk megjelentek?
— Az egyik. Akinek útiköltséget küldtem... A legjobb az volt a dolgban, hogy az egyik igazoló bizott-

Somos Béla

Nem kellett ke-
resgetni.
Ahogy el-
mondták, pon-
tosan úgy: —
mikor leszállt
az autób-
uszból, rögtön meglátta.

Igaz, egy másikat is, de az füstölt.

— Hu, ha leesnék!

Kis házak, kormos téglakerítések, foghíjas deszkapalánkok közt igyekezett feléje, hosszabb volt az út, mint az első pillanatban vélte, mert a házak miatt nem haladhadt toronyiránt. Negyed óra alatt mégiscsak odaért.

Még nagyobbak tűnt. Tizenöt méter, húsz? Már bontottak belőle.

— Ide küldtek — mondta és bemutatkozott. A fiatal nőt Pirinek, a középkorút Annusnak hívták.

Annus fölkiabált a mesternek:

— Megjött a segítség!
A mester ott fenn mondott valamit, nem lehetett érteni.

— Mérget — mondta az asszony.

— Miért?

Nem tudták. Pedig a neve nem mérget; Boldogh. Boldogh István a neve.

Piros nevetett. Egészséges fogai voltak, kreol bőre, és a fekete haja itt-ott kibugygyant a kendője alól.

— Magasabb — gondolta a fiú a lányhoz mérve magát. — Csak pár centivel, de magasabb.

Megmutatták, hol öltözhett át. Mire átöltözött, lejött a mester.

— Hány éves vagy?

— Tizenhét.

— Hm. Kevesebbnek látszik...

Ez nem magázás, hanem megállapítás volt, saját magának és a két nőnek mondta.

András hallgatott. Mit szóljon?

— Hát majd meglátjuk — biccentett az ember.

A fiú kiválasztott egy talicskát, nekiállt a törmeléknek. Volt elég. Megnézte a kéményt. Vastag volt a fal, több mint fél méter vastag. Az ürege is nagy, két és fél méter.

— Mért nem robbantják?

De ezt kár volt kérdezni, a kémény az épület közepében áll, s az épület túlfelében lakások is vannak.

Boldogh kiáltott:

— Vigyázz!

Hullott a tégl, mint a zápor, rá a vastag törmelék-re. Kevés tört össze. A legtöbb messze huppant a kéménytérből, s a többi, ami bennmaradt, azt akkor szedték ki, amikor a mester cigarettaszünetet tartott.

Néha beszélgetett Piri meg Andris, de nem nagyon tudtak miről. Piroska tizenkilenc éves múlt, ki tudja, mi érdekli? András a sport érdekelte, esetleg egy jó izgalmas könyv. Talán a film? Tényleg, ez közös téma volt, megbeszéltek, amit láttak. András szerette volna moziba hívni a lányt, de nem merte. — Hiába! Magasabb nálam — mentegetőzött maga előtt, s bosszankodott, hogy ilyen félszeg tizenhét éves léte, úgy viselkedik, mintha tizenöt éves lenne! Ha a nagy fekete szemével ránézett Piroska, Andrásnak rögtön elakadt a szava.

Egyszer Boldogh leejtette a kalapácsát, kiabált: hozza föl valaki!

András vitte. Előbb a padlásra, onnan ki a cseréptetőre mászott. De tovább? A kémény külsején vaskapcsok sorakoztak harminc-egyven centire egymástól. Némelyik hiányzott. A legelső kapocsig az odaerősített falétra lehetett eljutni.

— Jó — mondta föntről a mester. — Vigyázz, az a kapocs gyenge.

Görcsösen szorította a rozsdás vasfokokat, s egyre ijedtebben, minél nagyobb lett a mélység alatta.

Boldogh megkínálta cigarettával. Elfogadta, de megbánta néhány szippantás után, mert szédülni kezdett. Nem tudta, melyiktől inkább, a magasságtól, vagy a cigarettától. Lengett a kémény, mint a hajóhinta.

Átvetette a lábát a falon, mélység volt mind a két felé, belefogódzott a falba, ahol ült.

— Szét lehet nézni.

— Igen — alig merte föl-

emelni a fejét, mert akkor jobban szédült.

— Volt egy szakim — mesélte Boldogh —, az a saját hajába kapaszkodott...

Andris megrázta a fejét.

Körülnézett. Messzire látott, egyik oldalon a hegyekig, másfelől a folyóig, látta a házak közt fölbukkanó vilamosokat, a háztetőket, az udvarokat. Embereket.

— Jó itt a levegő — vélekedett Boldogh. — Mi?

— Igen — hagyta rá. S megkérdezte: — Maga mit szeret jobban, bontani vagy újat csinálni?

— Ezt is meg kell csinálni — felelte. Kis szünet után hozzátette: — Új munka jobb, több a pénz rajta. De itt nincs felelősség...

Mióta eldobta a cigarettát, jobban érezte magát.

— Fölfele nem kell nézni. Szédülsz, ha a felhőket nézed.

Boldogh a homlokát törölte, lerakta a szerszámot a falra, András elvette. Próbálta csinálni.

— Látod — mondta a főnök —, tudod.

Megmutatta, hogy megy jobban, s hagyta.

András élvezte a munkát. Kilazította a téglát, pottyantotta. Nem akarta abbahagyni. De végül sok összegyűlt lenn, el kellett hordani.

— Rendes a mester — gondolta lefelé mentében.

Csak az volt a baj, hogy Boldognak is tetszett a lány. S nem teketóriázott: ebéd-

szünetekben — meg máskor is, amikor csak tehetett — megfogta a lány karját, magához húzta, a derekához, a melléhez kapkodott.

— Menjen már — mondta Piros, néha nevetve, néha idegesen.

A mesternek mondta, de a fiú oldalgott el. Gondolta: egyszer szájba vágja Boldoghot. De nem tudott eligazodni, hogy mit gondolhat valójában a lány, csak kellett magát a mesternek, vagy tényleg haragszik rá?

Véletlenül meghallotta, hogy Annus azt mondja Pirinek:

— Ha annyira akarja... miért nem vagy kedvesebb hozzá?

— Legyen kedves magam! Nekem nem kell!

Az asszony nem akarta megérteni és tovább magyarázott, de hiába.

András füttventett örömben.

Később ismét eszébe jutott: magasabb a lány. Hiába, magasabb. Pedig hát gyerekes dolog. Mégiscsak zavarta.

— Viszont én még nővökl!

S úgy köszöntek már egymásnak: szervusz. Vagy úgy: szia. Véletlenül jött, de sokkal természetesebb volt...

Reggel, már elmúlt hét óra, fél nyolc, s nem jött meg Boldogh.

Üldögéltek.

— Talán beteg.

— Vagy bepíált.

Örültek a semmittevésnek, de lassan megunták.

— Itt a mester!

— Hol?

András nevetve magára mutatott. S indult fölfele.

— Le ne essen! — mondta Annus.

— Tényleg vigyázzál!

Nevetett. — Fölküszözt a magasba. Már nem félt. Sütött a nap. S hullottak a téglák a keze alól, zuhogtak lefele. Csak meg kellett bontani a sort, s ment.

Aztán, amíg az aljból elhordták a törmelék, pihent. Szétnézett. Nem is olyan veszélyes. Ha befelé esne, az ürege, az persze rossz lenne. Arra még jó-

korá a mélység. De kifelé, nem, mert ott a háztető. Nyolc méterre talán. Túl-elné.

Harmadnap jött a mérnök, s mondta, hogy a mester betegállományban volt, most meg átirányították munkára, ami sürgősebb.

— Magukkal mi legyen?

Vakargatta az állát a mérnök. Azon a másik munkán nem kellett segéderő. — Csak tisztogassák a téglákat — mondta aztán. — Majd küldök valakit.

— Nem kell senki — mondta Annus. — Megvagyunk...

A mérnök a fejét rázta, s azt mondta: Bontani kell.

— Itt van Bandi.

— Nem szakmunkás.

— Nem baj — mondta Annus. — Azért tudja...

Gondolkodott a mérnök. Mert ezt a munkát szakember csinálhatja, senki más. De haladni kéne, itt a határidő.

— Tudod csinálni?

— Csináltam már.

— Hát jó. — Kis szünet után kérdezte: — Öved van?

— Öv? Boldogh szakmai se használta...

— Biztonsági öv nélkül nem dolgozhatsz! Csak övvel...

— Jó. Akkor azzal dolgozom.

Előkeresték az övet, föl-vitte magával. A mérnök figyelt letről, hogy mozog.

— Hát jó — mondta a mérnök. — Ideiglenesen.

András csinálta, mintha valóban szakmunkás lenne. S fogyott a kémény. Napról napra.

Küszködtek, izzadtak. Ha sok törmelék összegyűlt, András is segített az elhordásban.

Azt a téglagyári kéményt hárman, András, Anna és Piroska bontották le. Három segédmunkás.

Elfogyott a kémény. Nem kellett a segítség.

Hoztak két üveg kőbányait a KÖZÉRT-ből, hozzákocogtatták az utolsó téglákhoz.

A kémény a kerítés közepében feküdt. Andrásnak tédéig ért.

— Nagyobb lettem a kéménynél.

Nevetett ezen magában. Mert butaság, de igaz is.

— Pedig ledobott volna... — az első nap járt az eszé-
ben.

Meglátta az egyik törött lábú talicskát, odatozta a ház falához. Anna távolabb volt, Piroska a szerszámokat szedgette, vitte a raktárhelyiségbe. Amikor elhaladt András mellett, a fiú majdnem felkiáltott: nem magasabb! Nem magasabb! Egyforma magasak voltak...

Piros mosolygott. Jött visszafelé.

— Várj csak — mondta András. — Te hazautazol... szombaton?

— Nem én!

— Nincs kedved eljönni... valahová?

— Hová?

— Hát... Nem tudom... táncolni... vagy moziba?

A lány a kendője alá igazította a haját.

— Jössz?

— Jövök — mondta Piros és mosolygott.

Mentek a villamoshoz, útközben András úgy látta, hogy egy egész kicsivel mégiscsak magasabb a lány — de most már nem törődött annyira ezzel...